

Міністерство освіти і науки України
Міжнародний Інститут Інклюзії
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Ужгородський національний університет
Університет Коменського в Братиславі (Словаччина)
Аріельський Університет (Ізраїль)
Жешівський Університет (Польща)
Університет Альберти (Канада)
Університет ім. Грента МакЮена (Канада)
Університет Мінесоти (США)
Університет прикладних наук Сатакунту (Фінляндія)
ГО «СМАРТ- Персона»
ГО «Українська асоціація корекційних педагогів»
ГО «Асоціація сприяння розвитку безперервної освіти»

EDUCATION, SCIENCE AND CULTURE OF UKRAINE IN THE WORLD: MOBILITY, GLOBALIZATION, INCLUSION

**Збірник тез
учасників міжнародного стажування
в рамках
Міжнародного науково-практичного симпозиуму
ОСВІТА, НАУКА ТА КУЛЬТУРА
УКРАЇНИ В СВІТІ: МОБІЛЬНІСТЬ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ІНКЛЮЗІЯ**

23-24 серпня 2022 року

Збірник тез Міжнародного науково-практичного симпозиуму «Освіта, наука та культура України в світі: мобільність, глобалізація, інклюзія», 23-24 серпня 2022 р. за заг. ред. З. П. Ленів. Львів, 2022. с.

© Автори тез, 2022

© Міжнародний інститут інклюзії, 2022

Третяк Ольга Петрівна,

Інститут післядипломної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,

доцент кафедри дошкільної та початкової освіти,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Київ, Україна

РОЗВИТОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Анотація. У статті розглядається проблема здоров'язбережувальної компетентності вчителя початкової школи.

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність, здоров'язбережувальні технології, здоров'я, учні, вчитель початкової школи.

Abstract. The article deals with the problem of health-preserving competence of a primary school teacher.

Key words: health-preserving competence, health-preserving technologies, health, students, primary school teacher.

Одним із провідних напрямів розвитку освіти в Україні є збереження здоров'я школярів, що визначає ступінь їх життєздатності, життєтворчості, можливості реалізувати свої потенційні біологічні та соціальні функції.

В умовах сьогодення діти молодшого шкільного віку переживають події, що відбуваються в країні, разом із дорослими. Як же маленьким учням зберегти своє здоров'я, якщо навіть не всім дорослим це вдається.

Здоров'язбережувальна діяльність в освіті як міждисциплінарний, багатоаспектний і довготривалий процес вимагає спеціальної підготовки педагогів до її здійснення. Вчитель, який має відповідні базові знання з анатомії та фізіології людини, ботаніки і хімії, біології та екології, може і повинний, оволодівши методологією і філософією здоров'я, системою відповідних знань і оздоровчих технологій, методикою здоров'язбережувальної освіти і виховання, стати активним організатором оздоровчої роботи в школі та за її межами [1].

Підготовка вчителя до розвитку здоров'язбережувальної компетентності учнів може здійснювати шляхом стаціонарної або післядипломної освіти. Вона стає можливою за умов забезпечення мотивації педагогів до здійснення відповідної діяльності, розробки моделі підготовки педагогів до здоров'язбережувальної діяльності у системі післядипломної освіти; запровадження навчально-методичного комплексу із здоров'язбережувальної діяльності (програми; форми організації підготовки, що включають науково-методичний супровід педагогів, які освоюють здоров'язбережувальну діяльність в режимі дослідно-експериментальної роботи; методичні і дидактичні матеріали) [1].

Здоров'я завжди вважалось найвищою цінністю людини та основою активної творчої життєдіяльності. У сучасних умовах соціальної нестабільності, підсилення динаміки життя та інших чинників роль здоров'я значно підвищується, оскільки конкурентноспроможною є лише фізично здорова, активна, соціально адаптована людина.

Існує і багато визначень поняття «здоров'я». У глобальному розумінні — це одне з основних джерел радості, щасливого повноцінного життя. У значенні здоров'я - це стан життя і діяльності людини, який передбачає фізичне, психологічне і духовне благополуччя.

Геометрію здоров'я символізують чотири складові здоров'я: фізична, психічна, соціальна та духовна, вершина якої символ гармонії, що є найвищим прагненням людського буття. Усе своє життя людина перебуває в оточенні інших, певних соціальних груп. Саме в цих групах відбувається соціалізація особистості, вибір нею тих соціальних ролей, які вона зможе успішно і з задоволенням виконувати протягом життя. У цих соціальних групах людина стає такою, якою хоче стати, поводить з людьми так, як хоче, щоб поводитися з нею. Це — показник соціального здоров'я [3, 462].

Факторами шкідливої дії на здоров'я людини є збиткова нервово-емоційна напруженість життя, нездорове довкілля, нераціональне харчування,

гіподинамія. Негативно впливають на здоров'я учнів початкової школи спосіб життя, генетична схильність, екологія, щоденні стреси, перевантаженість тощо.

На нашу думку, згідно до логіки розглядання здоров'язбережувальних технологій як освітянського феномену та сучасних підходів до визначення педагогічних технологій взагалі, поняття «здоров'язбережувальні технології» потрібне розглядати як частину педагогічної науки, яка вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання здоровому способу життя, яка спрямована на вирішення питань здоров'язбереження у системі освіти; як спосіб організації, модель учбового процесу, яка гарантує збереження здоров'я всіх суб'єктів навчального процесу; як інструментарій освітнього процесу, як система вказівок, які повинні забезпечити ефективність і результативність навчання разом із збереженням здоров'я учнів. Як інструментарій освітнього процесу поняття «здоров'язбережувальні технології» об'єднує педагогічні технології навчання, які засновані на: соціальної моделі здоров'я; індивідуалізації навчання і виховання; диференціації учнів згідно до вікових, психологічних та психофізіологічних особливостей, особистісних потреб та інтересів; інноваційних методах і формах навчання, сприятливих до збереження здоров'я кожної дитини; створенні емоційно та гігієнічно сприятливого середовища; на формуванні у школярів самоохоронної поведінки та навичок, які сприяють збереженню здоров'я. Професійна підготовка вчителів до використання здоров'язбережувальних технологій повинна бути спрямована на опанування головних напрямів здоров'язбереження з урахуванням отриманої спеціальності, вікових та психофізіологічних особливостей учнів; суспільних потреб у регіоні та інше. Значним ресурсом сучасної освіти в країні може стати вчитель, який володіє теоретичними та практичними навичками щодо використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності.

Аналіз деяких публікацій з проблем здоров'язбережувальних технологій виявив наявність різноманітних підходів до визначення поняття «здоров'язбережувальні технології». Наголошується підміна педагогічного концепту медичними методиками, застосування реабілітаційної і медичної

техніки оздоровлення, відхід від власне освітнього наповнення сутності поняття, відсутність соціальної складової у розумінні даного педагогічного поняття. Проте збільшений інтерес дослідників до поняття «здоров'язбережувальні технології» свідчить про актуальність проблеми, а суперечність підходів до його визначення і міста в освітньому процесі - про недостатню теоретичну розробку педагогічного феномена поняття «здоров'язбережувальні технології». Подальші дослідження передбачається провести в напрямку більш глибокого вивчення зазначених проблем [2].

Процес розвитку професійної компетентності педагогічних працівників є цілісним і водночас динамічним, оскільки передбачає адаптивність у підходах до змісту та вибору форм і методів у організації навчального процесу. Органічною складовою розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у процесі підвищення їх кваліфікації є особистісне та практичне спрямування навчання в системі підвищення кваліфікації на основі андрагогічного підходу. Результатом навчання в системі підвищення кваліфікації є динаміка фахової компетентності, яка виражається в прирості знань, умінь, навичок, досвіду особистісного саморозвитку, творчої діяльності, емоційно-ціннісних відносин, ціннісно-світоглядної спрямованості.

Робота щодо формування здоров'язбережувальної компетенції особистості не обмежується проведенням уроків з використанням здоров'язберігаючих технологій, конкурсів, оздоровчими заходами, вона органічно пов'язана із всією освітньою системою школи, що і сприяє покращенню здоров'я дітей, а гарні показники здоров'я дітей підвищують ефективність освітнього процесу.

Дослідження довели, що ефективність формування здорового способу життя вимагає активного залучення учнів до здоров'язберігаючого навчального процесу, формування в них активної позиції щодо зміцнення і збереження власного здоров'я та безпеки життєдіяльності.

Уміння і навички, що стосуються здорового способу життя і безпеки життєдіяльності, потребують багаторазового вправління, тому в організації їх

застосування в практичній діяльності переважають практичні вправи і ігрові ситуації, індивідуальна і групова діяльність. Обов'язково має бути зв'язок із життєвим досвідом дітей, урахування умов в яких вони перебувають удома. Тому в сучасних умовах педагогічна просвіта батьків має стати водночас і формою здорового способу життя. З цією метою добирати тематику класних батьківських зборів із питання формування здоров'язберігаючої компетентності молодших школярів [4].

Отже, кожен вчитель є причетним до створення здоров'язбережувального освітнього простору. Він повинен усвідомити, яку відповідальність він несе, як оптимально і раціонально розподілити час, які ефективні форми і методи виховних впливів на дітей використовувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.Є., Поліщук Н.М. Підготовка вчителя до розвитку здоров'язбережувальної компетентності учнів : монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 248 с.

2. Єфімова В.М. Здоров'язбережувальні технології у контексті педагогічних досліджень / В.М. Єфімова // Педагогіка, психологія – 2010. – №1.– С. 57-60.

3. Оржеховська В.М. Здоров'язбережувальне навчання і виховання: проблеми, пошуки / Валентина Михайлівна Оржеховська // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : [збірник наукових праць / Інститут проблем виховання АПН України; за ред. І.Д. Бега]. – Вип. 10, т. 1. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д.Г., 2007. – С. 461 – 466.

4. Формування здоров'язбережувальних компетенцій на уроках фізичного виховання URL: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00775359_1.html (дата звернення 28.08.2022)